

Polder.blad

April 2008

natuurpunt Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van de Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds Hobokense Polder"

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Secretaris:

Chris Verwaest, Lelieplaats 9/1, 2660 Hoboken, 03/827.28.27

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be

Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be

Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie en penningmeester: leden@hobokensepolder.be

Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be

Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Webmaster: webmaster@hobokensepolder.be

Paul Van den Broecke, Van Traynellaan 6, 2600 Hoboken, 03/828.63.38

Propaganda:

André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:

André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81

Gilbert Van de Velde, Van Traynellaan 28, 2660 Hoboken, 03/825.12.75

Foto op kaft:

Vrouwetje schorpioenvlieg

Foto: Jan Rose

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door VMPA-Hoboken en zijn in de agenda aangegeven met

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, ...

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde woensdag van de maand** om 19.30 u in **zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Inhoudstafel

Colofon	2
Editoriaal	3
Kalender	4
Vlinder-sprookjes-wandeldag	10
Nesten op het Kiel	10
Lac du Der	11
ENERGIEk Hoboken	12
Verslag Algemene Vergadering	13
Beleid:	
- Petroleum Zuid	14
- Korte beleid.flitsen	16
Educatie:	
- Handekenskruid	17
- Cedergrondbekerzwam	19
Studie:	
- Waarnemingen in de regio	20
- Tuin5ertelweekend	21
- Watervogeltellingen	23
Terugblik:	
- Mortelen en Leendersbos	24
- Strijen en Tiengemetten	25
- Paddenscherp	26
- Saeftinghe en Doel	26
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen:
André Van Langenhove, Chris Verwaest, Jan Rose, Leo Janssen, Luk Smets, Marnix Lefranc, Peter Geschier, René Bolens, Robert Jooris, Sonja Van Kerckhove, Walter Decoene, Wim Mertens, Wim Veraghtert

Ook werden enkele foto's van internet geplukt.

30 JAAR JONG EN BLOEIENDER DAN OOIIT!!

'Hobokense Polder ... een ecologisch rapport over een gebied dat niet mag verdwijnen! ... uitgegeven door de Werkgroep Hobokense Polder ... wintermaand 1978'. Ziedaar het titelblad van het eerste document dat door verschillende, vooral jonge, mensen uitgegeven is nu ruim 30 jaar geleden. Een actiegroep die snel bekend zou worden onder de initialen WHOP, Werkgroep Hobokense Polder, enkele jaren later omgevormd tot een heuse vzw en sinds 2002 opgegaan in Natuurpunt. En omdat een goede vereniging haar voor geschiedenis niet vergeet, kunnen we met trots aankondigen nu 30 jaar te bestaan.

Ontstaan uit de noodzaak het jonge natuurgebied 'Hobokense Polder' te behouden is men daar na een lange strijd in 1995 ook in geslaagd. Om de Hobokense Polder te vrijwaren is in de 90-er jaren, in tweemaal, niet minder dan 137 hectare van het gewestplan omgekleurd van woon- en recreatiezone naar natuurgebied. Een uniek feit want nooit is aan een dergelijke grote oppervlakte de nieuwe bestemming natuurgebied gegeven! Een succes dat maar mogelijk was door in een kameraadschappelijke sfeer jarenlang 'samen' te strijden! Laten we dat allemaal niet vergeten.

En dat strijd nodig blijft, bewijst dit nummer: we gaan dieper in op de plannen die de stad Antwerpen en de haven voorheeft met Petroleum Zuid. Een gebied van enorm belang voor het voortbestaan van de Hobokense Polder, want juist daar moet een erg noodzakelijke, ruime groene corridor ontstaan naar de groene delen van de ring rond Antwerpen. De werkers van de eerste twee decennia hebben dus veel tijd moeten besteden aan het afdwingen van de bescherming van één natuurgebied. Wie echter 'De Klapekster' naleest, het tijdschrift van weleer, zal zien dat altijd toch ook interesse uitgegaan is naar natuur elders en naar alle vormen van milieuproblemen. Vandaag is dat nog altijd het geval: niet alleen keren voor eigen deur!

Wie dit en vorig Polder.blad doorneemt, ziet dat we meewerken aan 'Nesten op het Kiel', een cultureel-maatschappelijk gebeuren aan de noordkant van ons werkingsgebied. Meer dan meewerken, want initiatiefnemer zijn we ook van 'ENERGIEk Hoboken: IEDEREEN KLIMAATHELD'. Op nog geen maand tijd zijn we erin geslaagd vijf verenigingen uit Hoboken warm te maken om samen een programma in elkaar te steken dat kadert binnen de 'Dag van de Aarde' die dit jaar 'klimaat' als thema heeft.

Op dit elan willen we ook in het najaar nog doorgaan, want nu al staat zo goed als vast dat Natuurpunt Hobokense Polder de nieuwe klimaatfilm 'The 11th hour' (met Leonardo di Caprio) zal vertonen en vermoedelijk een fiets-tocht in mekaar steekt waarbij 'klimaat' ook een rol speelt. Voor dit najaarsdeel van 'ENERGIEk Hoboken' hopen we dat andere verenigingen ons voorbeeld volgen. KAV, KWB, Gezinsbond e.a. partners van Natuurpunt binnen de 'Klimaatcoalitie', zet ook eens jullie beste beentje voor om op lokaal vlak de aandacht te vestigen op de klimaatproblemen!

Ons initiatief om 'ENERGIEk Hoboken' tot stand te brengen is één van de blikvangers van ons feestprogramma '30 Jaar WHOP/Natuurpunt Hobokense Polder', dat we over het gehele jaar laten lopen. Andere belangrijke onderdelen van ons feestprogramma zijn de grandioze vlinderwandeling die de laatste zondag van juni doorgaat en vooral, als afsluiter, het derde weekend van oktober, nu al te noteren in je agenda. Zaterdag 18 oktober verwachten we alle nieuwelingen en ook de 'oude rotten' om bij een leuk diner herinneringen op te halen, te genieten en heel wat vrijwilligers met vele jaren dienst eens in de bloemen te zetten. Zondag 19 oktober organiseren we heel wat wandelingen in de Hobokense Polder, én gaat als sluitstuk van onze feestviering de officiële opening door van een van de knapste verwezenlijkingen

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (5 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Wandelingen begeleid door VMFA-gidsen, ook aangekondigd in de VMFA-kalender

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

van de laatste jaren: **het 'Kijkpunt' voor andersvaliden.**

Dit feestprogramma ziet er prachtig uit. En te bedenken dat al dat werk geleverd wordt door vrijwilligers, vrijwilligers die wel erg gemotiveerd moeten zijn om al deze inspanningen op te brengen. Velen zullen opkijken bij al wat dit jaar weerom gepresteerd wordt. Voor ondergetekende,

die mee aan de wieg gestaan heeft van de 'actiegroep WHOP' is het een enorme, veel voldoening gevende ervaring te beseffen dat Natuurpunt Hobokense Polder zo'n bloeiend geheel is!! Doe zo voort mensen en ... lezers, Natuurpunters, waardeer deze inspanningen door jullie talrijke aanwezigheid op de vele activiteiten!

Frans Thys

Zondagen 30 maart en 13 april 2008 om 10 u

Natuurwandeling op het Kiel

Gidsen: Wim Veraghtert en Danny Jonckheere

Reservatie: Zaal Nova, 03/259 04 20

In het kader van "Nesten op het Kiel" worden er enkele natuurwandelingen georganiseerd. Het lijkt erop dat je "in 't stad" geen groene hoekjes zou kunnen tegenkomen. Niets is minder waar! Ook op het Antwerpse Kiel zijn er nog groene plekjes met allerlei dieren, die er ook nesten bouwen. Op deze wandeling maak je kennis met de aanwezige stadsvogels .

Praktisch: afspraak om 10 u aan zaal Nova, Schijfstraat 105. Einde voorzien om 12 u. Deelnameprijs: 2 euro per persoon, inclusief hapje en drankje. Reservatie bij Nova verplicht.

Gidsen zijn Wim Veraghtert van Natuurpunt Educatie en onze voorzitter Danny Jonckheere

Woensdag 16 april 2008 om 14 u

Cursus "Stadsvogels" - Wat vliegt en broedt er op het Kiel?

Verantwoordelijke: Ria Thys, 03/289 73 66 - ria.thys@telenet.be

Eveneens in het kader van het project "Nesten op het Kiel" plannen we i.s.m. Natuurpunt Educatie een laagdrempelige cursus rond het herkennen van stadsvogels en hun nesten.

Meer info over het Nestenproject, waaraan we op afdelingsniveau een grote medewerking verlenen, vindt u verder in Polder.blad. Als doelpubliek richten we ons vooral naar alle bewoners van het Kiel. Maar uiteraard staat de cursus open voor al onze leden en sympathisanten.

Koen Leysen van Natuurpunt Educatie is onze lesgever. We voorzien

eerst een binnengedeelte, waarop aan de hand van een powerpointpresentatie de belangrijkste stadsvogels worden voorgesteld. Na een korte pauze maken we een korte wandeling om de theorie te toetsen aan de praktijk.

Praktisch: Afspraak op woensdag 16 april van 14 u tot 17 u in Zaal Nova, Schijfstraat 105 – 2020 Antwerpen.

Inschrijven bij de cursusverantwoordelijke. Je inschrijving is definitief na **storting (zie blz 2) van het deelnamebedrag van 2 euro** met als mededeling "Wat vliegt daar" en je telefoonnummer.

Woensdag 16 april 2008 om 19.30 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!

Alle geïnteresseerden welkom!

Zondag 20 april 2008 om 10.30 u, 12 u of 13.30 u

Bezoek aan energiesparende nieuwbouw

Gastheer: Fried Denayer, 03/828 53 28

Onze gastheer begon drie jaar geleden met de bouw van een atelier om zijn activiteiten als schrijnwerker en meubelmaker te kunnen uitoefenen. Zijn keuze ging uit naar een zo ecologisch en biologisch mogelijk gebouw. Het is opgetrokken in een houten draagconstructie met een stenen gevel, plat dak met bitumen, eiken ramen, gipsvezelplaten, veel inlands hout, natuurverf en ecologische isolatie.

Onder de rood gekleurde betonlaag liggen 25 cm argexkorrels; 23 cm dak- en 18 cm muurisolatie zorgen voor een goed klimaat, waar het gezellig werken is.

Door de heldere koepels en ramen komt er veel daglicht. Met enthousiasme vertelt onze gastheer over zijn verwezenlijking, waaruit iedere bouwer en verbouwer wel iets kan leren. Een drankje en een hapje vervullen dit één uur durend bezoek. Activiteit in het kader van 'ENERGIEk Hoboken: IEDEREEN KLIMAATHELD'.

Praktisch: Gratis toegang.

Inschrijven nodig! Dit kan **tot 17 april** via tel. 03/828 53 28 of via aantafel@skynet.be

Afspraakplaats: Aan Tafel, Pierre Van den Eedenstraat 47, Hoboken op het overeengekomen uur

Zondag 20 april 2008 om 14 u

Natuurwandeling in de Hobokense Polder

Thema: 'klimaatopwarming'

Gidsen: Jeannine Nielandt en Leentje Toussaint

Info: Annie Vandeweyer-Van Zwieten, 03/828 37 60

Klimaatverandering heeft nu al invloed op plant, dier en mens. Padden die vroeger aan de tocht naar hun voortplantingsplassen beginnen, de aankomstdata van trekvogels die duidelijk eerder in het jaar vallen dan enkele decennia geleden of paasbloemen die dit jaar al met carnaval in bloei staan. Dit zijn maar enkele van de vele feiten die iedere waarnemer overtuigen dat er iets aan de hand is met ons klimaat.

Als die verandering zich doorzet, staan ons nog moeilijke tijden te wachten: toename van extreme weersomstandigheden, voortschrijdend verlies aan biodiversiteit tot mogelijk ineenstorten van ecosystemen.

Om ons daar op voor te bereiden is 'meer natuur' van cruciaal belang. Veel natuur dicht bij huis ook, waardoor we onnodige vervoerkilometers voor recreatie kunnen vermijden. En vooral ook natuur die minder te lijden heeft onder versnippering, vervuiling, overbemesting en verzuring, factoren

die de veerkracht van onze natuur aantasten, waardoor die er minder tegen opgewassen is om de schokken van klimaatverandering op te vangen.

Onze gidsen hebben een speciale bijscholing gevolgd, waardoor u heel wat te weten komt over klimaatverandering.

Onder de aanwezigen worden **2 exemplaren verloot** van het opmerkelijke, nieuwe klimaatboek 'Hitte' van George Monbiot. Gratis activiteit in het kader van 'ENERGIEk Hoboken: IEDEREEN KLIMAATHELD'.

Praktisch: Afspraak aan station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 14 u. Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, eventueel flora.

Vrijdag 25 april - Zondag 27 april 2008

Weekend Westhoek - Volzet !

Gids: Marnix Lefranc

19 volwassenen en 1 kindje gaan een weekend lang genieten van duinen, strand, polders, slikken en schorren van de IJzer en van mekaar's gezelschap.

Dit weekend is volgeboekt, maar wens je ook eens mee te gaan op een meerdaagse uitstap, dan kunnen we je al verwijzen naar de Lac du Dervierdaagse in november. Zie verder in Polder.blad.

Zondag 4 mei 2008 om 6 u

Vroegochtendwandeling in de Hobokense Polder met aansluitend een openluchtontbijt !

Inschrijven verplicht voor 30 april!!!!

Gidsen: Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03 en Wim Mertens, 03/216 93 62

Ontbijtinfo: Chris Verwaest, 03/827 28 27

Deze vroegochtendwandeling is een klassieker en blijft telkens een zeer leuke trip in onze Polder. Zien hoe nevel en mist optrekken, horen hoe de vogels ontwaken en hun eerste liedjes fluiten. En misschien kunnen we al de eerste zomervogels waarnemen, die een plekje aan het zoeken zijn om te gaan broeden. Dit moet je echt eens gedaan hebben. Maar sinds vorig jaar koppelen we aan deze wandeling iets extra's. Van wandelen krijg je immers honger. Vandaar dat we je een volwaardig ontbijt aanbieden in de natuur!

Praktisch: afspraak om 6 u aan het station van Hoboken Polder. Einde ontbijt voorzien omstreeks 10 u.

Inschrijven noodzakelijk! Voor het ontbijt betaal je 4 euro per persoon en 2 euro voor kinderen tussen 4 en 14 jaar. **Stort je deelnamebedrag** voor 30 april op rek. 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "ontbijt Hobokense Polder" en het aantal personen. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids

Donderdag 8 mei 2008 om 19 u

Nachtegalenwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Danny Jonckheere en Wim Mertens

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

De nachtegalenwandeling is ook zo'n topper! Vorig jaar hadden we verschillende zangposten van deze prachtige vogel. Wie weet wat wordt het dit jaar! Er is hard gewerkt in de Polder en op deze plaatsen zullen we allicht kunnen horen hoe de vogels deze plekjes terug innemen. De ervaring leert ons ook dat niet

alleen nachtegalen zingen op deze late avondwandeling.

Praktisch: afspraak om 19 u. aan het station Hoboken Polder, Berkenrodelei.

Einde voorzien omstreeks 22 u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids

Maandag 12 mei 2008 om 8.15 u

Hagelandse natuur op zijn best: Dunbergbroek en Vorsdonkbos

Gids en info: Frans Thys, 03/830 20 51

Pinkstermaandag bezoeken we twee natuurpareltjes. In de voormiddag komt het **Vorsdonkbos** nabij Gelrode aan de beurt, het laagste stukje Hageland. Onder invloed van

de nabije Diestiaanheuvelds treedt daar veel kwel op. Bovendien loopt de Demer daar sinds de laatste ijstijd anders en bevinden we ons op een intussen verlandende meander van deze

Kasteel De Blankaart - Woumen

Nachtegaal

Wateraardbei

rivier. Een heel drassig stuk natuur dus, dat veel elzenbroek, hooiweiden tot zelfs trilveen bevat. Bomkraters en vroegere turfputten zorgen voor wat open plekken.

In dit vochtige gebied, ongeveer 100 hectare groot waarvan de helft beheerd wordt door Natuurpunt, broeden waterral, wintertaling en houtsnip. Varens, zeggensorten, wateraardbei, waterdrieblad, gevlekte orchis, moerasviooltje alsook grote boterbloem horen er thuis. En als we wat geluk hebben, begint de bloei van de brede orchis, waarvan honderden exemplaren het Vorsdonkbos opvrolijken.

Enkele kilometers meer naar het zuidwesten komen we in de vallei van de Winge, die wel eens de mooiste vallei van Vlaams Brabant genoemd wordt. We maken daar een stevige wandeling ten noordoosten van Holsbeek. Tot 1950 is dit eeuwenoude landschap gekenmerkt door uitgestrekte beemden met verspreide broekbossen en moerassen. Daarna heeft men het gebied sterk ontwaterd en zijn veel populieren aangeplant.

Hier en daar worden deze populieren gekapt om het beemdenlandschap terug te herstellen. Vooral in het centrale deel van het **Dunbergbroek** is het resultaat zeer spectaculair. Ook hier bestaat kans op bloeiende brede orchis, maar bovendien vinden we er zeker ook egelboterbloem, ratelaar, kleine valeriaan, veenpluis en veel waterviolier in de beken.

Dit Dunbergbroek is zo'n 100 hectare groot, maar we verkennen in deze vallei heel wat meer. Bijvoorbeeld het Kloosterbroekbos, ooit eigendom van de zusters van de Abdij Vrouwen-

park, waar vermoedelijk net het talrijk voorkomend daslook uitgebloeid is. Zeker volop met bloesems treffen we de meidoornhagen aan. Bovendien hebben we in deze vallei wel wat kans op vogels: grote gele kwikstaart en ijsvogel langs de beken, rietgors en sprinkhaanzanger op ruigtegebiedjes met riet en vooral ook vogels van parkachtige landschappen zoals buizerd, sperwer, havik, zwarte specht, fluitier e.a.

Over de omgeving van het Dunbergbroek en de Wingevallei is een uitvoerig artikel verschenen in het verenigingsblad van Natuurpunt (Natuur.blad nummer 2 van vorig jaar, blz. 23). Hierin kan je ook lezen dat TV-figuur Chris Dusauchoit het peterschap aanvaard heeft over het Dunbergbroek.

Praktisch: Vertrek om 8.15 u in Hoboken, Kioskplaats (parking) met eigen wagens (kostendelend samenrijden aan 5 eurocent/km, d.w.z. ca. 7 euro/persoon). Aansluiten om 13 u in Holsbeek voor het namiddag gedeelte is mogelijk mits vooraf af te spreken met Frans.

Meenemen: zowel laarzen als stevige stapschoenen die tegen slijk kunnen, verrekijker, vogelgids, flora en picknick (drank verkrijgbaar). Wandelaafstand: voormiddag 4 km, namiddag 9 km. Terug in Hoboken omstreeks 19.15 u.

Voorinschrijven verplicht. Om iedereen de mogelijkheid te geven om mee te gaan, ook degenen die geen auto hebben, vragen we alle deelnemers Frans, tel. 03/ 830 20 51 of Danny, tel. 03/ 828 64 03 te verwittigen uiterlijk 8 mei. We zorgen er dan voor dat wie niet in Hoboken kan geraken, op een haalbare plaats wordt opgepikt.

zwarte specht

brede orchis

sprinkhaanzanger

Zondag 18 mei 2008 om 9.30 u

Lentewandeling in de Hobokense Polder

Gids: Gilbert Van Ael

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Hopelijk leven we hier nog volgens de ons bekende seizoenen, zo is de meimaand bekend als "bloei-maand"; zeker de moeite om dit in de Hobokense Polder te beleven op onze maandelijkse wandeltocht! Het bladerdek van de loofbomen heeft

zich nog niet volledig gesloten, zodat er volop in de bosbodem een kleurenpalet van lentebloeiërs te ontdekken valt. Zijn de vogels al aan het broeden? Hoe ziet het uitgebreide begrazingsterrein van onze dierlijke maaiers er uit?

Praktisch: afspraak aan station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 9.30 u. Einde is voorzien rond 12.30 u.

Meebrengen: stevige wandelschoenen en een verrekijker.

Woensdag 21 mei 2008 om 19.30 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!

Alle geïnteresseerden welkom!

Zondag 1 juni 2008 om 5.30 u

Vroegochtendwandeling in Het Broek in Blaasveld met ontbijt in Het Fonteintje

Gids: Marnix Lefranc

Ontbijtreservatie: Kris Vos, 03/457 59 38 - krisv@skynet.be **voor 28 mei!**

Het ontwaken van de natuur is een gebeurtenis, die we niet zo dikwijls van dichtbij meemaken. Daarom doen we vandaag een extra inspanning om in het donker te vertrekken. Zo zijn we met het opkomen van de zon in het gebied om het ontwaken van de verschillende vogels mee te maken, die nu het broedtijd is, zeker van zich zullen laten horen. Maar van wandelen krijg je honger. Daarom voorzien we naar het einde van de wandeling toe een heerlijk ontbijt met pistoletjes en koffiekoecken in Taverne Het Fonteintje in Het Broek zelf. De prijs hiervoor bedraagt 7 euro per persoon.

Praktisch: afspraak om 5.30 u aan de Kioskplaats in Hoboken (kosten-delend vervoer). Ontbijt rond 9 u. Einde ter plekke rond 10.30 u. Meebrengen: verrekijker, fototoestel en stevig schoeisel.

Inschrijven voor het ontbijt is verplicht en **dient voor 28 mei** te gebeuren.

Gelieve na **reservatie** bij Kris via telefoon of email uw deelnamegeld te **storten** op onze rekening (zie blz 2) met als mededeling "Broek Blaasveld" en het aantal personen

Vrijdag 6 juni 2008 om 19 u

Natuur in de schemering in de Hobokense Polder

Gidsen: Danny Jonckheere en Wim Mertens

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Natuur in de schemering! Dit kan vanalles zijn: de vele vogels die rondom ons fluiten, de ondergaande zon, een waterral die zijn roep laat horen vanuit de rietvelden.

Kom eens kijken hoe onze Gallo-ways en Konikpaarden het doen, hoe

zij zorgen voor het ongeveer 25 ha mooi stuk natuur dat zij "beheren".

Praktisch: afspraak om 19 u aan het station Hoboken Polder, Berkenrodelei. Einde voorzien omstreeks 22 u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids en muggenmelk

Zondag 8 juni 2008 om 9.30 u

Daguitstap in het Schoonselhof

Gids voormiddag: Jacques Buermans, gids namiddag: Wim Mertens

Leiding: Wim Mertens tel. 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

Eind 18de eeuw werden kerkhoven en begraafplaatsen bij de kerken tussen de bewoning, om hygiënische redenen verboden. Begin 19de eeuw werd het Groenkerkhof (nu Groenplaats) vervangen door twee begraafplaatsen buiten de stad: op het Kiel en te Stuivenberg. Na de aanleg van de Brialmontvesting (nu de Ring) rond 1860, kwam de Stuivenbergbegraafplaats samen met

twee andere begraafplaatsen (St. Willebrordus in de Seefhoek en St. Laurentius aan de Markgravenlei) toch midden in bewoond gebied terecht. De begraafplaats op het Kiel werd al snel te klein. In 1911 kocht de Stad Antwerpen het Schoonselhof aan. Reeds hetzelfde jaar ontwierpen Jules Janlet en Marcel Schmitz het concept van de huidige parkbegraafplaats, waarin inderdaad

roodborstje

zandblauwtje

de combinatie van park en begraafplaats werd uitgewerkt. Een brochure uit die tijd lichtte de uitgangspunten toe: *De begraafplaats mag geen oppervlakte zijn zonder tekening, zonder lijn, overdekt met een koude stenen vegetatie; zij dient te wezen een rustoord vol vrede en schaduw, stilte en geheimzinnigheid. Zij moet én eenvoudiger, én toch smaakvoller versierd zijn. Minder steen en meer groen, minder uitstraling van banale pronk en meer ware rijkdom, meer orde en edele eenvoud.*

In 1921 werd gestart met de aanleg van de grafperken, dreven en grachten. De laatste grafperken werden pas aangelegd in 1970.

Vandaag gaan we het resultaat van deze plannen, bijna 100 jaar later, bekijken. In de voormiddag leidt funeraire gids Jacques Buermans ons rond. Gedurende een tocht die ongeveer 2.45 uur duurt, ontdekken we deze dodenakker en zijn bewo-

ners met prominenten en bekende kunstenaars, de rijkelijk aanwezige symboliek, opgefleurd met talrijke anekdotes.

In de namiddag hebben we oog voor de indrukwekkende natuurwaarden, het resultaat van 80 jaar rust en natuurontwikkeling: massa's bosorchissen, zeldzame varens, uiterst waardevolle vegetatietypen, kolonie blauwe reigers...

Praktisch: afspraak om 9.30 u aan de hoofdingang van het Schoonselhof (kruispunt St. Bernardsesteenweg, Krijgsbaan).

Maximum aantal deelnemers is in de voormiddag beperkt tot 25 en **inschrijven is verplicht.**

De mensen die heel de dag blijven, brengen best hun middagmaal mee, dat we naargelang de weersomstandigheden buiten nuttigen of in een lokale drankgelegenheden.

Einde voorzien rond 16 u.

hop

atalanta

Zondag 15 juni 2008 om 14 u

Natuurwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Gilbert Van Ael en Michel Van Megroot

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Alles in de natuur staat in volle bloei. De zomer is bijna een feit. Nog enkele dagen en het is de langste dag en de kortste nacht van het jaar: midzomernacht, St.-Jansfeest. Kom genieten van al deze natuurpracht in onze mooie Hobokense Polder.

Praktisch: afspraak aan station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei en dit om 14 u.

Einde is voorzien rond 17 u.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen en een verrekijker.

Woensdag 18 juni 2008 om 19.30 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!

Alle geïnteresseerden welkom!

Zondag 29 juni 2008 vanaf 13 u

Grote vlinder-sprookjes-wandeldag in de Hobokense Polder

Info: Jeannine Nielandt, 03/887 85 65

Twee jaar geleden is onze grote vlinderdag volledig uitgeregend.

Deze keer duimen we voor beter weer. De vlinderdag van vandaag kadert in ons feestprogramma van 30 jaar WHO/P/Natuurpunt Hobokense Polder. We maken er dan ook iets speciaals van.

Om een idee te hebben van het aantal deelnemers (we voorzien ook een

lekker hapje) vragen we wel om **in te schrijven bij Jeannine Nielandt** en dit ten laatste zondag 22 juni.

Telefonisch: 03/887 85 65 of via mail: polderbloemeke@hotmail.com

Stort vervolgens uw deelnamegeld op onze rekening (zie blz 2) met als mededeling "Vlindertocht" en aantal personen.

Meer info: verder in Polder.blad

Zondag 29 juni 2008 Grote Vlinder-Sprookjes-Wandeldag

Niet enkel over vlinders...
Niet enkel over sprookjes ...
Niet zomaar een natuurwandeling ...
maar,
een natuurwandeling specifiek over
vlinders en aanverwanten zoals
elfen, bloemenfeeën, enz.

Via een aangeduid traject kom je ver-
scheiden stopplaatsen tegen waar
je allerlei informatie en wetenswaar-
digheden kan ontdekken over echte
vlinders en over sprookjesvlinders.
Er zijn ook verschillende knutselacti-
viteiten rond het thema.

Niet enkel voor kinderen ...
Niet enkel voor volwassenen ...
Niet zomaar voor iedereen ...
maar voor iedereen die jong en oud genoeg is
om ervan te genieten.
Weerom een heuse gezinsuitstap waar je, zoals
ook op onze andere 'sprookjeswandelingen'
kan genieten van een versnapering die verband
houdt met het thema; ditmaal dus een vlinder-
hapje en vlinderdrankje.

Wanneer: **zondag 29 juni 2008**
Vrij vertrek: tussen 13 u en 14.30 u
Einde: voorzien tussen 17 u en 18 u
Waar: parking Procap, Schroeilaan (ter hoogte van de
wandelbrug over de spoorweg)
Meebrengen: stevig schoeisel
buggy's (indien mogelijk vermijden)
Prijs: leden: 2 euro per persoon of 7 euro per gezin
niet-leden: 3 euro per persoon of 10 euro per gezin
(deelname aan de wandeling, hapje en drankje inbegrepen)

Informatie en verplichte inschrijvingen ten laatste zondag 22 juni:

Jeannine Nielandt:
telefonisch 03/887 85 65
mail: polderbloemeke@hotmail.com

Storten van het inschrijfgeld op onze rekening (zie blz 2) met vermelding
"Vlindertocht" en aantal personen

Nesten op het Kiel

Deelnemen kan tot zondag 27 april 2008 Natuurpunt Hobokense Polder werkte een vogelsafariwedstrijd uit !

*Je weet niet wat je ziet! Etalage na
etalage kijken vreemde vogels je
aan. Met je wandelplan in de hand
kan je langs de etalagetentoonstel-
ling wandelen en heel veel vernemen
van een twintigtal stadsvogels.*

*Je passeert ook hier en daar groen-
prieeltjes en een heus park. Kijk
even omhoog en vind allicht tal-
loze vogelnesten in soms prachtige
bomen. En luister ook naar de mooie
vogelzang, waar je in deze tijd van
het jaar volop kan van genieten.*

*Bij de wandeling hoort ook een
vogelwedstrijd. Zoek het antwoord
op de vragen in de etalage, waar de
vogels tijdelijk hun plekje gevonden
hebben.*

**Natuurpunt Hobokense Polder
werkte met ondersteuning van
Natuurpunt Educatie deze etalage-
wandeling en vogelwedstrijd voor
jou uit.**

*Ze wensen je veel plezier op deze
wandeling, waarvoor je best een
tweetal uurtjes uittrekt.*

Op deze manier kondigen wij de
vogelsafari aan in de wandelflyer.
Onze leden van het Kiel vinden die
trouwens bij dit Polder.blad.

Alle andere geïnteresseerden kun-
nen een wandelflyer met wedstrijd-
formulier bekomen in Zaal Nova,

Schijfstraat 105 (tijdens de kantoor-
uren). Hier start ook de safari.
Leuke prijzen te winnen.

Natuurvierdaagse Lac du Der 8 t.e.m. 11 november 2008

Gids: Danny Jonckheere

Organisatie: Luk en Ria Smets-Thys

Lac du Der ligt in de Champagne humide in Noord Frankrijk. Het is in Natuurpuntmiddens zeer geliefd.

Het is de bekende stopplaats van de kraanvogels op hun reis van Scandinavië naar Spanje. In november pleisteren duizenden kraanvogels op het kunstmatige meer. Het vertrek van hele formaties van deze vogels in het ochtendgloren is spectaculair.

De streek was vroeger een gebied van landbouw en veeteelt, maar is sinds de bouw van de stuwdam langs de Marne (1974) en het ontstaan van het Lac du Der-Chantecoq. De licht heuvelachtige landbouwstreek is nog bosrijk met een reeks grote en kleinere vennen, moerassen en struikpercelen. In de Der-streek bevinden zich nog kleine dorpen met typische vakwerkhuisen. Vooral de vakwerkkerken uit de 16e en 17e eeuw zijn architecturaal zeer bijzonder en zeldzaam.

kraanvogel - grus grus

Het meer groeide de laatste vijftien jaar uit tot één van de interessantste natuurgebieden in NO Frankrijk. Het vormt een belangrijk rustgebied voor doortrekkende vogels en ook als overwinteringsplaats is het van grote waarde.

De populatie kraanvogels die de West-Europese trekroute volgt draagt zowat 110.000 vogels. Daarvan passeert jaarlijks zo'n 50.000 à 70.000 exemplaren langs het Lac du Der.

Aanvliegende kraanvogels bij avondschemering

Praktisch :

- We verplaatsen ons met twee gehuurde minibuses.
- We verblijven in twee aaneenpalende gîtes ruraux in Joncreuil. De maximum capaciteit bepaalt meteen de maximumgrootte van onze groep: 16 deelnemers.
- Bijdrage in de onkosten zal ongeveer 210 euro bedragen. Hierin zijn vervoer, overnachting, 3 ontbijten, 3 picknicks en 3 verzorgde avonden inbegrepen.
- **Inschrijving door storten van een voorschot van 70 euro p/p** op rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met vermelding "Lac du Der".
- De deelnemers zullen enkele weken voor vertrek een brief ontvangen met deelnemerslijst, praktische richtlijnen, een voorgestelde wagenverdeling en een vraag tot betaling van het saldo.
- Meer info: luk.smets@telenet.be of 03/289 73 66

ENERGIEk Hoboken: IEDEREEN KLIMAATHELD !

Op initiatief van de BBL, Natuurpunt, Velt en de JNM wordt op 20 april de 'Dag van de Aarde' georganiseerd. Het thema is dit jaar KLIMAAT. Een belangrijk probleem want niemand kan er nog omheen: ons klimaat warmt behoorlijk op. Ook de overgrote meerderheid van de wetenschappers zijn er vandaag van overtuigd dat zulks inderdaad het geval is. Zoals men het er ook over eens is dat de belangrijkste oorzaak van deze opwarming veroorzaakt wordt door de mens die via zijn productieproces, zijn mobiliteitsgedrag en levenswijze teveel broeikasgassen (vooral CO²) in de atmosfeer brengt. Kyoto-protocol en Bali-conferentie zijn begrippen geworden, een voorbeeld hoe landen wereldwijd trachten iets aan deze problematiek te doen.

Of de maatregelen die nu en de komende decennia genomen gaan worden, voldoende effect zullen hebben, zal de toekomst moeten uitwijzen. Vast staat dat als niets ondernomen wordt, de klimaatopwarming wereldwijd ernstige gevolgen gaat hebben voor mens en natuur. Hier en daar wachten ons enkele positieve ervaringen (wij zullen in de winter minder moeten verwarmen en er komen wat meer 'terrasjesdagen'), maar de negatieve gevolgen zullen deze weldaden meer dan overschaduwen.

Momenteel blijven, naast maatregelen, ook het informeren en sensibiliseren van mensen belangrijk. Daarom vragen de initiatiefnemers van de 'Dag van de aarde' op en om 20 april activiteiten te organiseren die de klimaatopwarming onder de aandacht brengen. Graag gaan wij in op deze uitdaging. Daarom heeft Natuurpunt Hobokense Polder 2 activiteiten in elkaar gestoken. Bovendien hebben wij in Hoboken andere verenigingen aangespoord dit ook te doen. Langs deze weg geven we een welgemeend proficiat aan de verschillende verenigingen die op onze uitnodiging ingegaan zijn. Zodoende kunnen we een programma presenteren dat er mag zijn en dat we de naam **'ENERGIEk Hoboken : IEDEREEN KLIMAATHELD'** gegeven hebben. Overloopt u maar even.

Van 25 maart tot 29 mei: expo vogelnestkasten. Organisatie Wijkgemeenschap Zwaantjes.

Verschillende vogelsoorten moeten zich aanpassen aan een warmer klimaat. De koudegrens schuift op naar het noorden. Bij ons mogen we soorten verwachten uit het zuiden zoals de bijeneter, de hop, de roodkopkluwier, de rotszwaluw en vele andere voor ons 'vreemde' vogels. Wellicht heeft dit kunstenaar Jan Royens geïnspireerd om 'vreemde' nestkasten uit recyclagemateriaal te ontwerpen. Jan exposeert zijn kunsten tijdens vermelde periode in het 'Buurthuis Zwaantjes', Antwerpsesteenweg 454, Hoboken, telkens van maandag tot donderdag van 13.30 u tot 18 u. De toegang is gratis. Meer info: 03/828 01 72 (Walter Frans).

Zondag 20 april: bezoek energiesparende nieuwbouw. Organisatie Natuurpunt Hobokense Polder. Bezoeken mogelijk om 10.30 u, 12 u en 13u30. Inschrijven nodig. Dit kan tot 17 april via tel. 03/828 53 28 (Fried Denayer) of via aantafel@skynet.be Gratis activiteit. Duurtijd 1 uur. Een drankje en een hapje zijn voorzien. Afspraak: 'Aan Tafel', Pierre Van den Eedenstraat 47, Hoboken.

Zondag 20 april: natuurwandeling in de Hobokense Polder. Organisatie Natuurpunt Hobokense Polder. Thema: 'klimaatopwarming'. Aanvang: 14 u. Laarzen wenselijk. Onder de aanwezig worden 2 exemplaren verloot van het klimaatboek 'Hitte'. Gratis activiteit. Duurtijd 3 uur. Afspraak: station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei. Meer info: 03/828 37 60 (Annie Van Zwieten).

Vrijdag 25 april: film 'An inconvenient truth'. Organisatie Progressief Hoboken i.s.m. Geneeskunde voor het Volk, 11.11.11 Hoboken en Wereldwinkel Wilrijk. Beelden zeggen meer dan woorden. Voor wie hem nog niet gezien heeft of voor wie hem graag terug ziet, vertonen we de film die heel wat beleids mensen heeft wakker geschut. Ex vice-president Al Gore stelt zichzelf in de kijker, overdrijft hier en daar wel, maar finaal schuilt er een behoorlijke bron van waarheid in zijn 'ongemak-

kelijke waarheid'. Omdat u ongetwijfeld vragen te stellen hebt na deze indrukwekkende en beklievende film en omdat maatschappelijke kanttekeningen daarbij zeker op zijn plaats zijn, hebben we Thierry Warmoes van de 'Klimaatoproep' bereid gevonden de film van commentaar te voorzien (en tevens op uw vragen te

antwoorden). De film vangt aan om 20 u in zaal 'Moretus', Berkenrodelei 34, Hoboken. Inkom 2 euro. Vooraf (aanvang 19 u) is een democratisch etentje verkrijgbaar aan de prijs van 6 euro. Inschrijven voor 24 april via 03/828 02 43 of via onthaal.hoboken@gvhv.be

Zaterdag 10 mei: ecologische kookles. Organisatie Wijkgemeenschap Zwaantjes. Genieten van een ecologische maaltijd staat borg voor gezond en milieuvriendelijk eten. Door te kiezen voor veel verse groenten en seizoensfruit en zo weinig mogelijk exotische producten te kopen kan op uitstoot van broeikasgassen bespaard worden. Vandaag leer je werken met wok en hooibak, ook al gunstig om klimaatopwarming tegen te gaan. Afspraakplaats: Buurthuis Zwaantjes, Antwerpsesteenweg 454, Hoboken. Aanvang 15 u. Deelnamekosten 2 euro. Vooraf inschrijven via tel. 03/828 01 72 (Walter Frans) is absoluut nodig. Maximaal 20 deelnemers!

Algemene Vergadering van 2 februari 2008 Zaal Moretus, Berkenrodelei 34, Hoboken

Paul Van den Broecke wordt aanvaard als stemgerechtigd lid. Na inleiding door voorzitter Danny Jonckheere wordt het financieel verslag voorgesteld door Luk Smets. De jaarrekening vertoont, na provisionering van 11.000 € voor afwerking van het Kijk-punt, educatieve borden en viering 30-jarig bestaan een batig saldo van 845,85 €. Dit verslag wordt goedgekeurd. Eveneens wordt de begroting 2008 ten belope van 13.100 € voor afdelingswerking en 54.440 € voor het beheer van natuurgebied Hobokense Polder door de vergadering goedgekeurd. Een overzicht van het voorbije werkingsjaar wordt door Wim Mertens en Ria Thys gegeven aan de hand van een geïllustreerde powerpointvoorstelling.

De mandaten van Ann De Smedt, André Van Langenhove, Chris Verwaest, Franz Van Leekwijck, Gilbert Van de Velde, Ria Thys en

Toon Verbruggen lopen statutair ten einde. Op Toon na stellen deze leden zich opnieuw kandidaat als bestuurder en worden door de vergadering

met handgeklap aanvaard. Eveneens wordt Paul Van den Broecke aanvaard als nieuw bestuurslid.

Voor de vertegenwoordiging van Natuurpunt Hobokense Polder in Natuurpunt worden volgende afgevaardigden aangesteld:

- voor Natuurpunt Beheer vzw : Wim Mertens
- voor Natuurpunt Educatie vzw : Ria Thys
- voor Natuurpunt Studie vzw: Luc Van Schoor
- voor Natuurpunt Beleid vzw : Danny Jonckheere
- voor Natuurpunt vzw: de 4 ver-noemde leden te samen

Na dit "officiële" gedeelte worden we door onze genommeerde kookploeg vergast op overheerlijke hapjes en wijnen.

Danny en Ann verzorgen een ludieke quiz, waarbij de quizgroepen het tegen elkaar opnemen met vragen over een gevarieerde onderwerpen-waaier. Proficiat aan de winnende ploeg.

Vooraf dank zij Sonja kan eenieder in volgorde van de uitslag kiezen uit een uitgebreide prijzentafel.

PETROLEUM ZUID

Hoe de stad een park omtovert tot bedrijventerrein ...

Frans Thys

'Petroleum Zuid wordt een nieuwe economische long voor de stad Antwerpen én voor Vlaanderen.' Dit is de aanhef van een vrij luxueuze folder uitgegeven door de dienst 'Werk en Economie' van de stad Antwerpen. Met luid tromgeroffel wordt aangekondigd wat het IPZ allemaal inhoudt. IPZ staat voor 'Investeringszone Petroleum Zuid'. Het gehele projectgebied, grenzend aan de Hobokense Polder en verder omsloten door de Schelde, de Armstrongweg en de spoorlijn Antwerpen-Boom is 113 hectare groot. Momenteel wordt daarvan 38 hectare ingenomen door vrij zware industrie (productie en behandeling petroleumderivaten). De resterende 75 hectare bestaat hoofdzakelijk uit een grote spoorwegbundel (voormalig goederen- en rangeerstation Kiel) en braakliggende, intussen met wilgen en pioniersvegetatie begroeide stukken, waar vroeger ook industrie geweest is. De huidige plannen van het Antwerpse stadsbestuur vormen een zoveelste aflevering in een merkwaardige historie, ook de zoveelste bocht die het Antwerps stadsbestuur neemt. Een bocht waarbij amper nog 15 hectare groen voorzien is, een schaamlapje, waardoor het Antwerps stadsbestuur illustreert dat ze nog nooit gehoord hebben van klimaatopwarming en van de dringende noodzaak om versnippering van groengebieden tegen te gaan, te ijveren voor het absolute behoud van open ruimte en van de noodzaak om hoe dan ook natuurverbindingengebieden te creëren.

De geschiedenis van Petroleum Zuid begint rond de vorige eeuwwisseling als in 1900 de stad Antwerpen 54 hectare van de 'Hobokense Polder' aankoopt. Vier jaar later is de nieuwe industriezone een feit en in 1912 wordt zelfs de eerste Antwerpse raffinaderij geopend. De eerste decennia zijn een verhaal van diverse uitbreidingen, maar ook van lekkende pijpleidingen en lozingen van olie allerhande. In de twintiger en derti-

ger jaren wordt zelfs halfjaarlijks het recht verpacht om olie van de grachten te scheppen, een mooie illustratie hoe vervuild deze site toen al was. Omstreeks Wereldoorlog II wordt besloten dat de toekomst van de petrochemie gelegen is ten noorden van Antwerpen, gezien de steeds groter wordende vrachtschepen en het 'time is money' principe. Het is dan ook logisch dat het allereerste gewestplan, einde van de jaren zeventig voorziet dat alle industrie op Petroleum Zuid moet verdwijnen. Als nieuwe bestemming wordt gekozen voor een park/woonzone. Waar park en waar wonen komt, wordt niet vastgelegd; wel is bepaald dat de verhouding tussen beiden 50% voor ieder bedraagt. Geleidelijk verdwijnen dan ook bedrijven, maar enkele tonen zich hardleers en blijven. Gezien de ernstige vervuiling van de gronden en het principe 'de vervuiler betaalt' niet haalbaar geacht wordt, lijkt wonen in deze zone dan ook veraf. In 1995 wordt daarom het gewestplan aangepast: enerzijds wordt de bestaande industrie planmatig officieel gemaakt, anderzijds wordt een parkzone ingekleurd die 60% van de gehele oppervlakte van Petroleum Zuid omvat. Dit gewestplan met zo'n ruime parkzone is heden nog altijd van kracht!! In 1995 wenst het Antwerps stadsbestuur zelfs nog verder te gaan: zij stemmen een advies dat uiterlijk tegen 2010 Petroleum Zuid volgende bestemmingen moet krijgen: 36% dagrecreatie, 57% natuur en 7% openbare nutsvoorzieningen. In de visie van het toenmalige stadsbestuur moest de industrie dus volledig verdwijnen tegen 2010!! Het advies van de stad Antwerpen is echter genegeerd door het Vlaamse gewest. Vandaag de dag moet de industrie, die niet langer zonevreemd is, niet

verdwijnen tegen 2010, want ... het Antwerpse stadsbestuur heeft niet lang geleden de concessie voor deze bedrijven verlengd tot ...2035!! Janssens en compagnie nemen daar ten overstaan van alle vroegere stadsbesturen wel een bocht van 180°! In 1995 alle industrie weg willen (alleen het Vlaams Blok was toen voorstander om de industrie te behouden!). Vandaag de dag de bestaande, zware industrie behouden én uitbreiden met ... nog eens 60 hectare 'bedrijventerrein', zodat er in totaal 98 hectare economische bedrijvigheid ontstaat!

Momenteel is een bodemonderzoek lopende, niet het eerste in zijn soort. Uit vroegere onderzoeken weet men dat er zowel verontreiniging van de bodem als van het grondwater is. De vervuiling bestaat vooral uit minerale oliën, zware metalen en componenten van benzine, zoals benzeen, toluen en xyleen. Na dit onderzoek is het de bedoeling dat een saneringsproject uitgewerkt wordt dat moet uitmonden in de nodige werken, die volgens de planning zouden duren tot en met 2011 (voor bodemsanering) of tot en met 2015 (voor grondwatersanering). Over de kostprijs van deze sanering doen allerlei cijfers de ronde, gaande van 10 tot 35 miljoen euro! Naast het lopende bodemonderzoek wordt momenteel ook een studie uitgevoerd om de haalbaarheid van de inplanting van een grootschalig 'distributiecentrum' te onderzoeken. De bedoeling is dat de Scheldeboord

ten noorden van ATAB heringericht wordt als een 'palettenterminal'. Binnenschepen zouden langs daar het distributiecentrum van goederen voorzien, goederen die bestemd zijn om het te ontwerpen bedrijvencentrum én het stadscentrum te bevoorraden. Hoe deze realisatie van bijna 100 hectare industrie en hoogtechnologische productiebedrijven te rijmen valt met de ontwikkeling van de nieuwe omvangrijke woonwijk Nieuw Zuid (ten noorden) én van de ontsluiting van het natuurgebied Hobokense Polder naar andere groengebieden toe blijft een raadsel. Op een informatievergadering met 'Werk en Economie' hebben wij gevraagd waar de schamele 15 hectare groen zou ingeplant worden. Een antwoord daarop is uitgebleven. Wel is duidelijk geworden dat het begrip 'groen' ruim geïnterpreteerd zal worden: ook bomen langs straten of rond bedrijventerreinen en grasperken worden daartoe gerekend.

Wie satellietbeelden van deze omgeving bekijkt, ziet welk een groen eiland het natuurgebied Hobokense Polder vormt. Doorverbinden met andere groengebieden (de Ring rond Antwerpen) kan enkel via de site van Petroleum Zuid. Meer en meer tonen wetenschappelijke studies aan dat om de biologische diversiteit te behouden het verbinden van groengebieden met elkaar een absolute noodzaak is. Vrij logisch, want niet alle dieren en planten beschikken over vleugels of andere technieken om grote oppervlakten steenwoestijn te overbruggen. Bovendien moeten ook deze verbindingsgebieden een vrij hoogwaardige biologische kwaliteit hebben en niet louter bestaan uit wat intensief afgereden grasperken! Kortom, de huidige plannen van het Antwerpse stadsbestuur waardoor de hoeveelheid groen op Petroleum Zuid van 60% (huidige gewestplan) vermindert naar 13% (15 hectare van 113 hectare) is voor Natuurpunt Hobokense Polder én voor de gehele natuur- en milieubeweging TOTAAL ONAANVAARDBAAR!! Ongetwijfeld komen wij in onze volgende Polderbladen zeker terug op dit voor het voortbestaan van de Hobokense Polder essentieel dossier.

Natuurpunt Hobokense Polder ondersteunde de boomplantdag in De Reukens in Aartselaar

Op de vraag aan het bestuur om een artikel te plaatsen in Polder.blad van januari over de boomplantactie in Aartselaar werd positief ingegaan. Maar er werd niet alleen een oproep geplaatst om boompjes aan te kopen en bovendien zo de Kom op tegen Kankeractie te steunen. Enkele mensen togen echt op pad om de boomkaarsen aan de man te brengen.

Onze topverkoper was zeker **André Driesen**. Hij verkocht zo maar eventjes **110 boomkaarsen**. Hartelijk dank, André.

Natuurpunt Aartselaar kon trouwens op ondersteuning van alle buurafdelingen rekenen, waarvoor dank.

De aanvankelijke bedoeling om een Natuurpuntperceel te kunnen verwerven door een verkoop van 240 bomen, kon al vlug opgetrokken worden naar 2 percelen.

En ook daar ging Natuurpunt na verloop van tijd over.

Naar het einde van de actie toe, stelde Natuurpunt Aartselaar haar einddoel op **700 stuks**.

En dat werd 2 dagen voor de einddatum bereikt. Kris Vos kocht het 700ste exemplaar.

Tijdens de boomplantdag op zondag 16 maart kon het getal trouwens met nog een 10-tal boompjes verhoogd worden. In totaal werden voor de Aartselaarse actie ongeveer 9000 bomen verkocht. Schitterend!

Enkele duizenden mensen kwamen opdagen om hun boom te planten en er hun naam of wens aan te hangen, waaronder verschillende mensen van Hobokense Polder.

Met deze plantactie krijgt de natuur in onze regio alle kansen om het jonge groen te laten uitgroeien tot een flink bos van een kleine 10 ha. En bovendien kon de Kom op tegen Kankeractie een cheque ontvangen van bijna 60 000 euro: goed voor het zo belangrijke wetenschappelijk onderzoek en de behandeling van kankerpatiënten.

Korte beleid.flitsen

Naast nieuws in verband met Petroleum Zuid hebben wij nog volgende initiatieven ondernomen of zijn er nieuwe ontwikkelingen te noteren in verband met:

Park Sorghvliedt in Hoboken

Hollebeek

Samen met het Actiecomité Hollebeek en Natuurpunt Zuidrand Antwerpen hebben wij ons gezamenlijk dossier op 11 februari officieel kunnen overhandigen aan een kabinetsmedewerker van Schepen Van Campenhout. De Schepen kon zelf niet aanwezig zijn wegens ziekte. Uit het onderhoud is duidelijk gebleken dat de financiële kant problematisch blijft. Het volledig tegenhouden van de beide verkavelingen, zowel aan de Hollebeekstraat als aan de Salesianenlaan is vermoedelijk niet de optie van het stadsbestuur. Welke juist die optie is, zou normaal in maart in het College van Burgemeester en Schepenen besloten worden. Nadien zou informatief dit besluit medege-deeld worden aan alle betrokkenen (buurtbewoners en onze verenigingen), waarna desnoods nog een kleine wijziging aan het besluit van het College mogelijk is. In het najaar zou dan het RUP in de gemeenteraad komen en start voor iedereen de officiële periode om opmerkingen te geven. Of deze timing kan aangehouden worden, hangt af van de

evolutie van de gezondheidstoestand van Schepen Van Campenhout.

Eigendom Dries

In december is in verband met het

voetbalcomplex van Dries, gelegen in een park/bufferzone, uitspraak gedaan in beroep. Deze uitspraak is dezelfde als in eerste aanleg. De eigenaar is opnieuw veroordeeld om één chalet af te breken, de aangevoerde gronden te verwijderen tot op het oorspronkelijke maaiveld en tot het heraanplanten van bomen. Vermoedelijk gaan de eigenaar en eventueel ook de voetbalploegen in cassatie, waardoor de uitvoering van het vonnis voor minstens een jaar verschoven wordt. Via onze advocaat hebben wij de eigenaar nogmaals een signaal gegeven bereid te zijn ieder eerbaar voorstel te willen onderzoeken dat zowel voor buurtbewoners, gebruikers als natuur aanvaardbaar is. We wachten weerom af!

Onze ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos

In januari hebben wij onze opmerkingen gegeven in verband met Hoboken en Kiel op een document van de Vlaamse Overheid dat o.m. tot doel heeft in Vlaanderen de 40.000 hectare natuur te vinden die toegevoegd

zouden moeten worden aan het VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk). Meer dan 10 jaar geleden heeft de Vlaamse regering beslist 125.000 hectare te bestemmen voor natuur en natuurontwikkeling. Vandaag de dag ontbreekt nog altijd een oppervlakte van ongeveer één derde van de oorspronkelijke doelstelling.

Over ons werkingsgebied hebben wij volgende opmerkingen gemaakt, waarmede hopelijk rekening gehouden wordt:

- Er moet een voldoende grote natuurverbinding komen tussen de Hobokense Polder en de groene ring rond Antwerpen (nu niet voorzien in het ontwerp)
- Evenmin voorzien om een bestemming te krijgen als natuurontwikkelingsgebied zijn de parkzones die in Hoboken ingetekend staan op het gewestplan. Concreet gaat dit om het Sorghvlieden Broydenborgpark, de gronden rondom Fort 8 en de 'Tarzanboskes'. Dit is onlogisch gezien andere parken in het Antwerpse (bvb. Nachtegalenpark, Middelheim) wel opgenomen zijn in het concept 'behoud en versterking van waardevolle stedelijke groengebieden'.
- In verband met de Hollebeek hebben wij, evenals Natuurpunt Zuidrand Antwerpen aangestipt dat deze ten onrechte niet opgenomen is in het concept 'behoud en ontwikkeling van landschappelijke en ecologisch waardevolle lineaire elementen als natuurverbinding'.

Tarzanboskes

Handekenskruid ... op orchideeëntocht! Frans Thys

Het klinkt wel mooi ... 'handekenskruid'. Dit is een geslacht uit de orchideeënfamilie, waarvan in Vlaanderen toch enige soorten kunnen aangetroffen worden. Ook het Latijn 'Dactylorhiza', evenals de Duitse benaming 'Knabenkraut' zijn niet alledaags. Handekenskruid dankt zijn naam aan de ondergrondse knollen die lijken op een hand met enige vingers. Dit onderdeel van deze planten krijgen we nooit te zien, want alle ondergrondse delen van deze familie zijn wettelijk beschermd. Handekenskruid is geen gemakkelijk geslacht. De onderverdeling in soorten is voortdurend onderwerp van discussie; bovendien kruisen de verschillende soorten gemakkelijk met elkaar, zodat tussenvormen ontstaan.

De door ons best gekende vertegenwoordiger van de handekenskruiden is de bosorchis (*Dactylorhiza fuchsii*). Zij komt met enkele honderden exemplaren voor in de Hobokense Polder en kan nog massaler aanschouwd worden in het Schoonselhof, waar zij de kanten van verschillende grachten lichtpaars kleurt. De hoofdbloeitijd van deze soort situeert zich in de eerste helft van juni. Natuurpunt Hobokense Polder bezoekt trouwens dit Schoonselhof op zondag 8 juni (zie agenda).

Deze bosorchis kan gemakkelijk verward worden met de gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*). Op het eerste zicht lijken beide soorten identiek. Toch zijn er kleine verschil-

len. Kijk na waar zich aan het onderste blad de grootste breedte bevindt. Is dat duidelijk in de bovenste helft van de bladschijf dan is het een bosorchis, zeker als het blad stomp is. Bij een *maculata* is dat nabij of onder het midden van de bladschijf, terwijl het blad spits er oogt. Een tweede klein, maar duidelijk verschil is te zien aan de lip, het meest opvallende en grootste bloemblad van een orchidee. Bij de bosorchis zijn middenlob en zijlobben van deze lip ongeveer even breed, terwijl de middenlob opvallend buiten de zijlobben uitsteekt. Bij *maculata* is de middenlob veel kleiner dan de zijlobben en nauwelijks uitstekend.

Gelukkig groeien *fuchsii* en *maculata*, die dezelfde bloeitijd hebben, nooit samen! Dat heeft te maken met de eisen die ze aan de bodem stellen. De bosorchis verkiest een vrij kalkrijke, lemige bodem, liefst beschaduwde en relatief droog. De gevlekte orchis daarentegen groeit in een schraal, zuurder en meestal door niet te mineraalrijk grondwater beïnvloedde biotoop. Dus, zure bodem is *maculata*, neutrale of basische bodem is *fuchsii*. Een zeer mooie populatie van de gevlekte orchis kan begin juni gevonden worden in het Vorsdonkbos nabij Gelrode.

Bos- en gevlekte orchis onderscheiden zich van andere *Dactylorhiza*'s vooral door hun stengel die bij beiden erg massief, stijf en niet hol is. Zeer hol en gemakkelijk samendrukbaar is deze stengel bij de vleeskleurige orchis (*Dactylorhiza*

Bloemen van
Dactylorhiza maculata

Bloemen van
Dactylorhiza fuchsii

Het verschil in tekening tussen *maculata* en *fuchsii* is niet significant. Deze tekening verschilt bij beide soorten van plant tot plant. Wel significant is de middenlob. Zoals te zien is op de tekeningen, is deze bij *fuchsii* duidelijk breder dan bij *maculata*. Verbindt ook met een lat de 2 onderste punten van de zijlobben. Dan zie je dat bij *fuchsii* de middenlob uitsteekt ten overstaan van de zijlobben. Bij *maculata* is dat niet het geval.

incarnata). Let evenwel op met dat samendrukken, want die planten verdragen dat echt niet goed! Een mooie populatie van deze soort kan in de tweede helft van mei waargenomen worden in de Oude Landen in Ekeren. Deze soort valt niet enkel op door zijn zeer holle stengel, maar ook door de smal lancetvormige, ongevlekte bladeren die gootvormig zijn, een kapvormige top hebben en gemakkelijk de basis van de bloeiaar bereiken. De meestal lichtroze bloemen ogen vrij klein en smal, ook al omdat de zijlobben van de lip sterk naar achteren geslagen zijn. Deze *incarnata* is in Vlaanderen een zeer zeldzame verschijning.

Al even zeldzaam is de gewone rietorchis (*Dactylorhiza praetermissa*) en de gevlekte rietorchis (*Dactylorhiza praetermissa* var. *junialis*). Deze laatste (onder)soort kenmerkt zich door ringvormige vlekken op de bladeren. Omdat dit soorten zijn die positief reageren op bodem-

Knollen van *Dactylorhiza maculata*
van opzij en van voren

Habitus van fuchsii

Habitus van maculata

Niet significant is het aantal bladen. Bij fuchsii kunnen dat er wat meer zijn dan bij maculata, maar dat is niet altijd zo. Wel significant is het onderste blad (voor zover nog aanwezig). Bij fuchsii is het heel stomp en ligt de grootste bladbreedte duidelijk in de bovenste helft van de bladschijf. Bij maculata is dat blad spits en niet uitgesproken stomp.

verstoring, loop je binnen de Antwerpse haven wel kans hen te ontmoeten op opgespoten zandvlakten. Het zijn telkens vrij forse planten, 60 tot 70 cm hoog met een stengel die bovenaan zwak geribd is en een dichte, rijkbloeiende aar, waarbij vooral onderaan de uitstekende bracteeën (schutbladen die in de oksel telkens een bloem dragen) opvallen.

Een laatste in Vlaanderen te vinden 'handekenskruid'

is de brede orchis (*Dactylorhiza majalis*), een krachtige vrij gedrongen plant met een stevige dikke holle stengel en opvallend gevlekte bladen. De bloemen zijn meestal donkerpaars. Het is een karakteristieke soort van dotterbloemhooilanden die het in onze vochtige natuurgebieden waar nogal mineraalrijk grondwater voorkomt vrij goed doet, al is het absoluut geen pionierssoort. Het is ons vroegstbloeiend 'handekenskruid', in vol ornaat waar te nemen vanaf half mei, o.m. in het Vordonkbos en in het Dunbergbroek die met Pinkstermaandag op het programma staan.

Dactylorhiza fuchsii of bosorchis

Tekeningen ontleend aan flora De Langhe (gehele planten) en aan P. Vermeulen "Orchidaceae" (knol en bloemen)

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

- Fietsenwinkel Hobobikes BVBA, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/ 827 58 47
- BVBA Javebo, J. Stormstraat 29 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05
- Verzekeringen en beleggingen Alert N.V., Kioskplaats 60 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
- Victor Van den Eede en Zonen, Houthandel, Oudestraat 101 2660 Hoboken Tel. 03/827 56 84
- Verzekeringkantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48
- Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81/83 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
- Gereedschappen NV De Draaiboom, Antwerpsesteenweg 156 - 160 2660 Hoboken Tel. 03/828 57 04
- Bacob-Dexia Bank, Kioskplaats 62 2660 Hoboken Tel. 03/827 51 53
- Centrale verwarming en sanitair Lamberechts bvba, Jan Van de Wervelaan 39 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75
- Loodgieter De Lauwer Luc, Den Haaglaan 90 2660 Hoboken Tel. 03/825 42 85
- Schoonheidsinstituut "De Lelie", Lelieplaats 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 16
- BVBA Inberco fietsen en bromfietsen, Sint-Bernardsesteenweg 666 2660 Hoboken Tel. 03/828 11 66
- Beenhouwerij Van Der Keere, Kapelstraat 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01
- Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelsstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
- Firma Procap, Plastics dopjes, Schroeilaan 15 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00
- Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96
- Aan tafel BVBA, Fried Denayer, Pierre Van Den Eedenstraat 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28
- Weber Hans BVBA, slotenmakerij, Dokter Van Raesstraat 31 2660 Hoboken Tel. 0476/39 60 00

Biodiversiteit in de stad

De cedergrondbekerzwam op het Kiel

Het leuke aan paddenstoelen is dat je helemaal niet naar unieke en grote natuurgebieden hoeft te gaan om bijzondere soorten te zien. Ook in tuinen, stadsparken en plantsoenen kan je interessante zwammen vinden. Sommige zwammen vind je precies meer in dat soort 'antropogene' biotopen dan in de wilde natuur. Cultuurvolgers dus, zoals we dat van de Turkse tortel en het kruipertje ook zeggen.

Tijdens een verkenning van het Kiel in het kader van het project 'Nesten op het Kiel' (zie elders in dit nummer) trof ik op 5 maart onder enkele Atlasceders een tiental cedergrondbekerzwammen

(*Geopora sumneriana*) aan. De ceders staan er een beetje verloren, geprangd tussen de drukke Emiel Vloorsstraat en de 'potenblokken', de flatgebouwen van architect Braem. Het grasveld wordt er amper betreden en dat maakt het voor de cedergrondbekerzwammen een geschikte plek. Zij zijn al tevreden met een stabiele bodem onder de ceders, zo lang er maar niet te veel geharkt wordt.

Zeldzame nieuwkomer?

De cedergrondbekerzwam is in feite geen echte inheemse soort, net zoals de bomen waaronder ze te vinden is, de Atlas- en Libanonceder. In Vlaanderen duikt deze bekerzwam vooral op in tuinen, parken en opvallend vaak op kerkhoven. Het voorkomen van deze paddenstoel is relatief nieuw: pas tijdens de laatste decennia kende de soort een ware opmars in West-Europa.

Zoals zijn naam doet vermoeden gaat het om een bekervormige paddenstoel, die zich ontwikkelt als

een holle ondergrondse bol, die dan - vaak wat stervormig- net boven het aardoppervlak opensplijt. Door zijn crèmekleurige binnenzijde valt deze tot 7cm grote zwam wel op. Het is een saprofyt, een opruimer die de naalden van de ceders verteert. De cedergrondbekerzwam wordt nog als vrij zeldzaam beschouwd, maar wellicht wordt ze vaak over het hoofd gezien. In heel wat tuinen en parken

moet hij nog te vinden zijn, misschien wel in de jouwe!

Paddenstoel van de maand

In tegenstelling tot de meeste zwammen ga je deze soort in de herfst niet vinden; de cedergrondbekerzwam is een echte voorjaarspaddenstoel. Maart-april is de beste periode om hem te zoeken, al werden de eerste exemplaren dit jaar al in januari opgemerkt.

Natuurpunt Studie stelt in haar digitale zwammennieuwsbrief, de paddenstoelen.flits, elke maand een 'paddenstoel van de maand' voor. In maart viel deze eer te beurt aan de cedergrondbekerzwam. Wie een cedergrondbekerzwam vindt of geïnteresseerd is in de paddenstoelen.flits, stuurt best een mailtje naar Roosmarijn Steeman, roosmarijn.steeman@natuurpunt.be.

Wim Veraghtert,
Natuurpunt Educatie,
wim.veraghtert@natuurpunt.be

Jij bent één uit de duizend
natuurpunt ☺

**Bedankt, beste medewerker,
voor je enthousiasme en inzet.**

**Samen staan we sterk voor
meer natuur !**

**Namens Natuurpunt
Hobokense Polder**

Waarnemingen in de regio 1 december 2007 tot en met 29 februari 2008

Wim Mertens

Na een herfst vol spectaculaire waarnemingen en waarnemers volgt een eerder rustige winter. Ogen-schijnlijk zochten onze vogelaars andere oorden op om wintergasten waar te nemen. Begrijpelijk, want op vogelvlak is het winterseizoen in de Hobokense Polder meestal wat rustiger. Zeker als de plassen dichtgevroren zijn - en daar moet het niet erg hard voor vriezen - is het in de polder zoeken naar vogels. Het meest opvallend in deze periode zijn de soms grote gemengde groepen mezen die tussen de knoppen van de twijgjes voedsel zoeken. Vooral kool-, pimpel- en staartmezen maken deel uit van deze lawaaierige bendes. Als je goed speurt, vind je ook bijna altijd wel een goudhaantje. Voor matkop, boomkruiper en vuurgoudhaantje moet je nog beter speuren. In de winter heb je ook de meeste kans een houtsnip waar te nemen, maar al bij al blijft die kans toch erg klein. Je moet er bijna op trappen voor die gaat vliegen.

Maar ondertussen is de lente gearriveerd, en dan wordt het weer bijzonder boeiend. Allen naar buiten dus! Laat je verrassen door de eerste blauwborst, de concerten van de nachtegalen, baltsende futen en zo meer. En als je niet zo van vogels houdt, geen nood ook bloemen, vlin-ders en ander moois laat zich terug bewonderen. Stuur in elk geval je waarnemingen door.

Dodaars: eerste lentewaarneming op 21/2 op het Rallegat (DJ).

Aalscholver: 1 ex. overvliegend op 6/1 (JR) en 2 ex. op het Broekskot (zie o.a. de trektellingen), maar in de herfst kwam af en toe één exemplaar vissen op het Broekskot (AVL, DJ, LVS).

Blauwe reiger: eind februari en begin maart enkele keren 1 ex. waargenomen op het Broekskot (AVL, DJ, JR, WM).

Canadese gans: slechts twee waarnemingen rond 20 februari (DJ, WM).

Krakeend: Bijna de hele winter aan-

wezig op het Broekskot, tot 20 ex. Ook waargenomen op Rallegat en Plevierenhoek (AVL, DJ, JR, WM).

Pijlstaart: gehele winter in kleine aantallen aanwezig op het Broekskot (3 tot 9 ex.) (AVL, DJ, JR).

Wilde eend: steeds aanwezig op Broekskot en andere plassen; maximum van 36 ex. (AVL, DJ, JR, WM).

Wintertaling

Wintertaling: deze soort doet zijn naam eer aan. Werd zeer regelmatige waargenomen op het Broekskot, Rallegat en Plevierenhoek in wisselend aantal (1 tot 25 ex.) (AVL, DJ, JR, SDS, WM). Opvallend is wel dat de aantallen wintertalingen die op de Schelde foerageren dit jaar een absoluut dieptepunt hebben bereikt. Dit geldt eveneens voor wilde eend, tafeleend en krakeend.

Slobeend: ook deze eend was bijna heel de winter te bewonderen op het Broekskot met 2 tot 20 ex. (AVL, DJ, JR, WM).

Bergeend: ook bijna altijd waar te nemen op het Broekskot (10-20 ex) (AVL, DJ, JR, WM), soms ook op andere plassen zoals de Plevierenhoek (DJ).

Nijlgans: 3 ex. op 12/1 op het Broekskot (AVL)

Tafeleend: niet steeds, maar wel regelmatig aanwezig op het Broekskot: 5-25 ex. (AVL, DJ, JR.)

Kuifeend: ook deze eendensoort

was regelmatig aanwezig op het Broekskot met 5 tot 20 ex (AVL, DJ, JR).

Buizerd: slechts enkele waarnemingen binnengekomen van 1 of 2 ex. verspreid over de gehele polder (JR); op 18/2 vlogen 3 ex. over de Graspolder (DJ).

Sperwer: slechts 1 waarneming van 1 ex. op 17/02 (WM).

Torenvalk: ook van deze roofvogel 1 waarneming van 1 ex in de Graspolder op 3/2 (JR).

Waterral: werd vanaf februari regelmatig roepend vastgesteld op Rallegat, Broekskot, Barberven, Ruitersplas en Groot rietveld (AVL, DJ, LVS, WM). Op het Groot

rietveld werden 3 of zelfs 4 roeppos-ten genoteerd (LVS).

Watersnip: waarnemingen begin januari en begin februari, telkens 1 ex. (DJ, JR).

Houtsnip: deze verdoken levende vogel werd tamelijk veel waargenomen: 4 waarnemingen verspreid over de polder. Meestal houdt deze soort zich hier op in relatief droge wilgenstruwelen en jonge bossen, met een losse blad- en humuslaag.

Scholekster: 1 overvliegend ex. op 21/2 (DJ)

Kievit: nog 63 ex. langs de Schelde op 6/1, daarna geen waarnemingen meer (JR).

Wulp: een vlucht van 67 ex. over de Graspolder op 6/1 (JR, WM)

Ijsvogel: slechts 1 waarneming begin januari (JR). Waarschijnlijk zochten onze ijsvogels waterpartijen in de buurt op die minder snel dichtvriezen. Tegen de lente alleszins terug te verwachten.

waterpieper

Waterpieper: telling van de slaappleaats van deze soort in het Groot rietveld leverde op 19/2 maar liefst 74 ex. op (LVS).

Goudhaantje: veelal samen met mezen rondvliegend in de polder, tot meer dan 15 ex. (AVL, JR).

Boomkruiper: wordt net als vuurgoudhaantje wel eens aangetroffen in gemengde groepen mezen: 1 ex op 12/1 (AVL).

Putter: in de Graspolder zit dit mooie vogeltje veelal aan de zaadjes te pikken van grote kaardebol of teunisbloemen; tot 11 ex. (AVL, WM).

Kleine barmsijs: 3 ex op 29/12 (SDS) en 6 ex. op 27/1 (AVL) in de Graspolder

Waarnemers:

AVL: André Van Langenhove

DJ: Danny Jonckheere

JR: Jan Rose

LVS: Luc Van Schoor

SDS: Steven De Saeger

WM: Wim Mertens

Wat plonst daar in mijn tuin5er?

Doe mee aan het nationale tuin5ertelweekend op 17 en 18 mei !

Dominique Verbelen

De winter kan schoon zijn, ook al ligt de halve dierenwereld dan op apegapen. Bevroren dauw aan de bomen, vogeltjes die zich het buikje rond eten aan de mezenbollen in je tuin.

ruiken. Eens gesnoven, trekken ze richting water, soms honderden meters ver. Aangekomen kwaken ze gauw ook hun soortgenoten naar je tuin en klaar is kikker.

Maar als de bomen weer blaadjes krijgen, ontwaken kikkers en paddemanders uit hun winterslaap. Voor fiere eigenaars van een tuinvijvertje is dit een moment om reikhalzend naar uit te kijken.

Want voor 'amfies' geldt dan maar één ding: 'water, de rest komt later'. Padden trekken massaal naar de grotere vijvers. Dag en nacht is het er een gewriemel van grijpgrage mannetjes die in hun hitsige drang om een vrouwtje te pakken alles vastgrabbelen wat binnen pootbereik komt. Bruine kikkers vormen zachtknorrende paarkoren (wie het mooiste knort, versiert het knapste wijfje!) en in een wip en een draai ligt je tuinvijver vol kikkerdril en paddensnoeren, op hoop van nieuw leven.

In je eigen tuin? Ook aan de rand van de stad? En zonder dat je er zelf die knorrs en kwakers uitzet? Nee toch!? Probeer het eens en je zal zien: het lukt vast. Waar water is, zijn vaak ook algen, het basisvoedsel van al die dartele dikkopjes. Net die algen scheiden een geur af die kikkers van een heel eind kunnen

Help! Papa wil een Harley en mama een tuinvijver!

Een kitscherige rotspartij, kabouter pinnemuts die met plastic hengel staat te hunkeren naar de vis die nooit bijten zal of een wirwar van draden om koidiefstal door blauwe reiger te vermijden, ... het leven zoals het is: tuinvijvers in Vlaanderen. En toch zouden net die kunstmatige vijvertjes wel eens heel belangrijk kunnen worden voor onze amfibieën. Want 'in de vrije natuur' doen poelen het al een poos niet meer zo best. De boer heeft z'n veedrinkpoel al lang gedempt wegens te veel onderhoud. Zijn koeien pompen nu eigenmuilig het water op met een ijzeren schuifpomp. Best makkelijk, maar als amfibie heb je hier niets aan. Ligt die poel er toch nog, dan kijkt geen kat er nog naar om. Langzaam overgroeien zegges en pitruspollen de hele handel en met de hulp van wat lisdodde, liesgras, een zwarte els of een wilg raakt de kwakende kikkerpoel helemaal verland. Zonde, niet enkel voor de beestjes maar net omdat die poelen zo hard bij ons Vlaamse boerenland horen. Als Pep-

pie bij Kokkie. Een stukje 'agrarisch erfgoed' dat teloor gaat, samen met een bloesemende sleedoornkant of de stille knotwilgenrij, getuigen van een noest verleden. Zonde. Echt zonde.

Maar waar waren we gebleven? Tuinvijvers dus, juist. Want die schieten als paddenstoelen uit de grond, in alle vormen en maten. Een ingegraven plastic zandbak van je klein pagadders, wat gegraveerd met een plastic folie er over heen of - als het een ietsje meer mag kosten - een vijver op een kunstmatig substraat van bentoniet of leem. Kwade tongen beweren dat de 'drang naar tuinvijver' eigen is aan de een midlife crisis. Net als mannen die plots een Harley of een jeep willen kopen, zo rond hun vijftigste. Het zal de amfibieën worst wezen want voor hen kan het allemaal, zelfs die rotspartij annex waterval (lekker veel zuurstof) en jep: zelfs die plastic kabouter. Maar laat die vissen nou even voor wat ze zijn. Het is kiezen of delen, zelfs voor een volwassene in zijn apenjaren: vissen of amfibieën. Frappant eigenlijk, hoe weinig mensen beseffen dat net die kilo's koi er voor zorgen dat er in hun vijvertje geen kikkers of salamanders vallen te speuren. Heel wat vissen vinden eitjes en larven van amfibieën immers een lekkernij. En zonder eitjes geen larven, zonder larven geen nakomelingen. Simpel zat en einde verhaal.

Omdat wachten een schone deugd is

Of toch niet. Want er zijn altijd wel een paar snuggere die kikkers of salamanders uit de natuur gaan jatten. Niet doen, wegens wettelijk verboden maar vooral ook omdat het niet echt veel zin heeft. Je verzwakt er een bestaande 'wilde poelpopulatie' door en of die beestjes in je tuin zullen blijven is nog maar zeer de vraag. Heel wat amfibieën hebben immers de aangeboren neiging om steeds terug te trekken naar de stek waar ze zelf uit hun eitje kwamen (en da's in dat geval dus niet jouw tuinvijver). Maar vooral niet doen omdat het nogal eens aardig fout kan lopen. Je zou de eerste niet zijn die een dergelijke kikkerverplaatsactie ziet eindigen in een bitsige burentwist

voor de vrederechter. Palief was kikkers wezen scheppen op een oude meander in de buurt. Kikkers gelost in de pas aangelegde tuinvijver en zalig wachten op nevelend gekwaak tijdens de zwoele zomernachten. Niet dus. Want wat pa niet wist is dat hij geen gewone groene kikkers in de tuin had geïntroduceerd maar exotische meerkikkers die op steeds meer plaatsen in Vlaanderen opduiken. En dan? Wel, meerkikkers kwaken helemaal niet romantisch maar maken tijdens het zomerduister een schaterend kabaal waarbij het slapen je vergaat. Niet leuk voor de buurt. Of hoe een gebrek aan soortkennis

schadelijk kan zijn voor een goede buurtwerking! Gewoon wachten dus, en dan komen die amfibieën wel vanzelf. Met een beetje geluk spot je na enkele jaren zelfs vijf soorten in je tuin5er: groene kikker, bruine kikker, gewone pad, alpenwatersalamander en kleine watersalamander. Je eigen amfibieënreservaatje om trots op te zijn.

'En planten, meneer? Hoe krijg ik die dan in mijn vijver? Of ruiken die ook het water en komen ze er met hun kruipende wortelstokken heen?'. Niet echt. Planten is minder een verhaal van wachten, wel een zaak van kennis. Heel wat soorten zorgen voor zuurstof in je tuinvijver waardoor het water lekker helder wordt. En net tussen de blaadjes van soorten als

mannagras of fonteinkruiden kleven salamanders hun eitjes, één voor één. De drijvende bladeren van gele plomp of witte waterlelie zijn dan weer een prima uitkijkplaatsje voor zonnende groene kikkers. Maar een aantal tuincentra levert er maar op los: gigantisch woekerende Canadese waterpest, exotisch parelvederkruid (die al gauw heel je tuinvijver inpalmt) of grote waternavel die je snel zal doen begrijpen wat ecologen bedoelen wanneer ze het over een 'invasieve pestsoort' hebben. Hou het simpel en hou het inheems: hoornblad is onze aanrader van de week.

Wat plonst er in jouw tuinvijver?

Weetjes bij de vleet om van je eigen tuinvijver een klein paradijs te maken. Heel wat tips hebben we voor jou gebundeld in de brochure die je als extra bijlage bij je Natuur.blad gevonden hebt.

En als je zelf een kikker of paddemander in je tuin hebt gezien: proficiat! Laat het ons zeker weten via www.natuurpunt.be/tuinvijvers. De site is sinds 10 maart online.

En op 17 en 18 mei 2008 gaan we met z'n allen kikkers, padden en salamanders spotten in onze tuin! Gewoon, omdat natuur in je eigen tuin bijzonder boeiend kan zijn!

Meer info: dominique.verbelen@natuurpunt.be

Internationale watervogeltellingen Gebied: Hobokense Polder - Antwerpen

Waarnemer:	André Van Langenhove					
Datum	14/10/2007	17/11/2007	15/12/2007	19/01/2008	16/02/2008	15/03/2008
Dodaars	3	1				2
Fuut	2					
Aalscholver		6	2			1
Blauwe Reiger	1	2	1			1
Knobbelzwaan					1	
Kolgans			9			
Grauwe Gans					2	1
Canadese Gans		32	118	33	19	19
Nijlgans					2	2
Bergeend	1	3	4	12	19	19
Krakeend	41	1	13		7	13
Wintertaling	18	58	200	45	8	18
Wilde Eend	29	103	71	49	16	17
Soepeend		1				
Pijlstaart	4			1		
Slobeend		16	9	10	3	32
Tafeleend				12	21	27
Kuifeend				17	16	16
Waterral			3			4
Waterhoen		5	7		7	4
Meerkoet	3	11	6		2	14
Kievit	27	6	341	118	46	
Watersnip		5	11			
Witgatje			2			
Kokmeeuw	52	233	192	67	74	49
Stormmeeuw	3	1		2	3	
Zilvermeeuw	7	9	7		6	3
Grote Mantelmeeuw	2				1	

Van oktober tot maart tellen we maandelijks de watervogels in de Hobokense Polder en op de Schelde. De telling maakt deel uit van de internationale watervogeltellingen, waarbij watervogels in heel Europa in hetzelfde weekend worden geteld. Op deze wijze tracht men ondermeer een beeld te krijgen van populatiegrootte en populatiewijzigingen van Europese watervogels.

André Van Langenhove is onze gemotiveerde teller, soms bijgestaan door enkele andere geïnteresseerden.

We starten opnieuw in oktober 2008.
Info: André Van Langenhove,
03/288 00 81

Kievit - één van de meest voorkomende vogels tijdens de tellingen van 2007/2008

Landschapswandeling Mortelen en Leendersbos:

Zondag 16 december 2007

Gids: Danny Jonckheere

Verslag: Kris Vos - Deelnemers: 8

Met Danny op stap gaan is ontstressen! Dat merk je al meteen op de Kioskplaats waar we die zondag samenkomen. Rustig de tijd nemen om elkaar een goedemorgen te wensen en al te genieten van een heerlijke vrieslucht. Als we onderweg naar

Terwijl Danny voortdurend vol lof over dit stukje natuur vertelt, ontgaat hem geen enkel detail. Plots maant hij ons aan tot stilte om naar het geluid van de goudhaantjes te luisteren. Op een andere plaats onderbreekt hij zijn verhaal omdat hij

kwik en waterpiepers.

Vlak vóór de middag horen en zien we nog een vrouwtje zwarte specht. Na de uitgebreide middagpauze, ook hier genieten we ten volle van, rijden we naar Oirschot, voorbij Eindhoven. Hier neemt Danny ons mee in een heel oud cultuurlandschap. Een populierenlaantje brengt ons meteen in het landschapsreservaat van de Mortelen, een prachtige mozaïek van houtwallen, bosjes, akkertjes, boomrijen, weilanden, kronkelende paden en slootjes.

Langs een klaphek komen we in een weiland waar prachtige knotwilgen staan. Als hier straks sneeuw ligt, loop je hier door een winterlandschap van P. Breughe!

We blijven lang stilstaan bij een grote knotboom. Het lijkt een geknotte beuk maar het is een steeliep. Een zeer aparte verschijning is deze grove knoest. Hij zou 350 jaar oud zijn!

Door een klaphekje verlaten we de weiden maar ook hier is het kleinschalige cultuurlandschap mooi bewaard gebleven. Doordat het de laatste dagen wat gevoren heeft, lopen we op een harde ondergrond, bij regenweer zouden laarzen wel nuttig zijn. In de berm bewonderen we de mooie ijskristalletjes op de dode bladeren en de nog groen gebleven blaadjes van varens en overwinterende kruidachtigen.

De fotografen van dienst hebben ervoor gezorgd dat wie thuisgebleven is, mee kan genieten van dit moois. (zie fotogalerij).

Danny, wij hebben allemaal erg genoten van dit stukje natuur. Wij willen hier zeker nog eens terugkomen in de lente. Hartelijk dank!

Nederland de zon zien opkomen als een grote rode bal, weten we dat dit een mooie dag zal worden.

In de voormiddag wandelen we in het Leendersbos in Valkenswaard. Het Leendersbos vormt samen met de Grote Heide een aaneengesloten natuurgebied van meer dan 3000ha tussen Eindhoven en de grens met België. Het wordt beheerd door het Brabants Landschap. We stappen door de mooie vallei van de kronkelende Tongelreep. De uitgesleten oevers vormen een natuurlijke woonplaats voor oeverzwaluwen. Waar een stuk bos gerooid is, vertelt Danny ons dat men hier door een aangepast bosbeheer grote stukken heide wil herstellen. De naaldhoutbossen, voornamelijk grove den, maken geleidelijk plaats voor loofhout. Even later lopen we door een mooi stukje open landschap waar Schotse hooglanders grazen. We zien ze niet vandaag, misschien gelukkig maar, want deze koetjes hebben wel seriëuze horens.

in zijn ooghoek een grote zilverreiger ziet voorbijvliegen. Daar maakt hij ons graag attent op.

Waar vroeger visvijvers geweest zijn, is nu een soort overstromingsgebied met sluizen om het waterpeil te regelen in dit gebied. De prachtige spiksplinternieuwe vogelkijkhut staat er nog wat kaal bij. Het zal nog wel enkele jaartjes duren voordat je hier ongemerkt vogels kunt gaan spotten. Toch hebben we hier, van op de weg, enkele prachtige waarnemingen: twee witgatjes vliegen dertel over het riet, vlakbij zien we een rietgors, pimpelmezen spelen in het riet en aan de rand van de waterplas lopen een witte kwik, een gele

Vogeltocht naar Zuid-Holland: Strijen en Tiengemeten
Op zoek naar ganzen, watervogels en ...
nieuwe natuur!

Zondag 27 januari 2008

Gids: Luc Van Schoor

Verslaggever: Marnix Lefranc - Deelnemers: 30

Met dertig enthousiaste Natuurpunter trokken we naar Zuid-Holland. In de voormiddag bezochten we, net voorbij de Moerdijk, het Oudeland van Strijen. Het is een oud Middeleeuws graslandschap dat alle latere inpolderingen en ruilverkavelingen overleefde. Hier zagen we volop ganzen: kolgans, grauwe gans, Canadese gans, brandgans, kleine Canadese gans en ook de dwerggans. Deze laatste behoort wereldwijd tot één van de meest bedreigde ganzensoorten. Het Oudeland van Strijen is een gekende overwinteringsplaats voor de dwerggans. Verder zagen we ook nog smienten, slobbeenden, torenvalk, ...

Brandganzen in de vlucht

In 1750 werd het bedijkt en beetje bij beetje werd meer land ingepolderd. Lange tijd is het polder gebleven tot de overheid in 1994 besloot dat het natuurgebied zou worden. In 2005, nadat alle landbouwers het eiland hadden verlaten, werden de herinrichtingswerken aangevat. Tot het voorjaar 2007 hebben de werken geduurd.

We zagen er heel wat vogelsoorten: fuut, kraakeend, wintertaling, wilde eend, pijlstaart, slobbeend, tafeleend, kuifeend, brilduiker, torenvalk, graspieper, veldleeuwerik, waterpieper, grauwe gors, ...

Toen we ineens alle watervogels zagen opvliegen, was het rap duidelijk wat er aan de hand was. Er flitste een slechtvalk voorbij!

Ook hier werden nog andere ganzen gezien o.a. de kleine Canadese gans. Voor een juiste determinatie schoten de vogelgidsen (de boeken) tekort en moesten we een beroep doen op de expertise van onze gids Luc (de mens). Voor vele planten waren we nog te vroeg, maar toch vond Kris al een bloem van het klein hoefblad!

Het was weer een geslaagde daguitstap waarvoor dank aan onze gids Luc Van Schoor. Hij heeft ons een nieuw stukje "Holland" leren kennen. Ook veel dank aan Sonja Van Kerckhove, Ria Thys en Luk Smets.

Heel bijzonder in het gebied was ook het oude pompgebouw dat nu ingericht is als vogelkijkhut. Met de ganse groep konden we binnen en er was nog voldoende ruimte voor het opstellen van de telescopen. In het gebouw waren er zelfs toiletten. Terecht verdient deze kijkhut vijf sterren!

Tegen de middag trokken we met zijn allen naar het eiland Tiengemeten. Hier moesten we de wagens achterlaten en namen we het veer. In het bezoekerscentrum werden we ontvangen met koffie en thee. We konden er onze zelf meegebrachte picknick verorberen. Sonja en Ria hadden voor de gelegenheid heerlijke soep klaar gemaakt.

Na het middageten kregen we een film te zien over hoe het eiland evolueerde van landbouwgebied naar natuurgebied. Het eiland is ontstaan door opslibbing van een zandplaat van ongeveer 5 ha of 10 gemeten (vandaar de naam!).

Plaatsen van paddenscherm - Zaterdag 9 februari 2008

Coördinatie: "paddenman" Danny
Aanwezigen: ca. 12 personen

Op het maandelijkse natuurbeheer van februari plaatsen we een paddenscherm in de Schroeilaan (naast de spoorweg).

Ongeveer 12 personen kwamen op deze prachtige lentezaterdag opdagen om de balkjes te zagen, het scherm dat Danny al "geprepareerd" had te plaatsen en de emmers in te graven. Naast fotograaf Luk was ook Flor de fotograaf van dienst (maar ook de flinke knaap die de meeste gezaagde balkjes aanbracht). Ann en Ilona kwamen ook even een kijkje nemen en stelden vast dat papa Danny en opa Jos goed werk leverden.

En we haalden met ons paddenscherm de pers. Een fotograaf van de Gazet van Antwerpen en De Zondag kwam enkele kiekjes nemen van de werkzaamheden.

Na de koffiekoeken en de broodpudding was er zelfs nog wat tijd om een aantal wilgen een lentesnoei te geven.

Bij het ter perse gaan van Polder.blad hebben we nog steeds niet de massale amfibieëntrek kunnen beleven. Verschillende van onze helpers hebben wel al kleinere aantallen kunnen redden van een gewisse verkeersdood. Ook de schoolkinderen hebben samen met Sylvia Van de Broeck een tocht naar de emmers kunnen maken.

Meer info over de resultaten in ons volgend Polder.blad.

Saeftinghe en Kerncentrale van Doel - Zaterdag 8 maart 2008

Gidsen:
Saeftinghe: Walter Van Kerkhoven
Doel: Hugo Blockx
Verslag: Kris Vos
Deelnemers: vm 25 - nm 23

We hebben geluk met het weer vandaag. Nadat we elkaar goede morgen hebben gewenst, rijden we naar de parking aan het zwembad om ons daar te verdelen over zo weinig mogelijk auto's. Dan vertrekken we naar Emmadorp.

Aan het bezoekerscentrum Saeftinghe worden we opgewacht door Walter Van Kerkhoven, onze gids voor deze voormiddag. Hij loodst ons naar een eerste observatieplaats boven op de dijk en geeft ons ter plekke een woordje uitleg.

Het Verdrongen Land van Saeftinghe is het grootste brakwatergebied van West-Europa. Heel het gebied is natuurreservaat. Het is een belangrijk broed- en overwinteringsgebied voor vele watervogels.

Al zijn vandaag veel wintergasten al vertrokken, en zijn de broedvogels nog niet aangekomen, van op de dijk kan je toch heel wat vogels waarnemen. Het is laag water, de telescopen zullen goed van pas komen. Terwijl we onze eerste waarnemingen doen, vertelt Walter dat de naam "bergeend" zou afgeleid zijn van het "verbergen" van hun nest. De berg-eend is zowel broedvogel als talrijke wintergast. Mannetjes en vrouwtjes hebben hetzelfde vederkleed, dat is uitzonderlijk voor eenden.

We zien grutto's en tureluren. Doordat de snavel van deze twee soorten verschilt in lengte zijn ze geen concurrenten van elkaar. De zwarte ruiter lijkt in de winter erg op de tureluur. Van heel dichtbij zien we een groepje kluten en hier en daar is er ook een wulp aan het foerageren. Op de plassen zitten hoofdzakelijk smientjes. Toch weer veel informatie te verwerken voor wie er voor de eerste keer bij is.

Na een tijdje trekken we naar het SIEPERDA-schor (heet zo sinds 1990, meer info hierover vind je op: <http://users.telenet.be/vogelringstation/saeftinghe/Biotoop.htm>) Hier vertelt Walter trots over zijn buitendijks onderzoek in verband

met de bruine kiekendief. Een bruine kiekendief laat zich niet in netten vangen, het is immers een oogjager! Het ringen van de jonge kiekendieven gebeurt dan ook op het nest, als de jongen 15 tot 20 dagen oud zijn. Ganzen die “geringd” zijn in Saeftinghe dragen een groene halsband met de letter “V”. De grauwe gans is nog in het land. Van dichtbij is de dikke oranje snavel een opvallend kenmerk. Als je de snavelengte en de broedgebieden van de ganzensoorten bekijkt, valt het op dat de snavel korter wordt naarmate noordelijker wordt gebreed. Dat heeft alles te maken met de hoogte van de vegetatie. De grauwe gans is de enige van nature in Nederland broedende ganzensoort.

We lopen nog even het bezoekerscentrum binnen voor een kort bezoek. Daar bedankt Ria op gepaste wijze onze gids en oud WHOPper. Daarna trekken we naar het enige echte ‘huiskamercafé’ om er te eten. De nieuwe uitbaters hebben voor lekkere tomatensoep-met-balletjes gezorgd.

Na de middag hebben we een afspraak met Hugo Blockx aan de infobalie van de kerncentrale in Doel. Ook deze gids is geen onbekende voor de mensen van de Hobokense Polder.

In het auditorium krijgen we van Hugo een hele introductie. Er is steeds een groeiende vraag naar energie. Door de toenemende bezorgdheid over de klimaatsopwarming, de afhankelijkheid van aardolie en aardgas, en de prijsstijgingen van de brandstoffen, wint kernenergie

opnieuw aan belang. Kernenergie heeft het onmiskenbare voordeel dat ze geen broeikasgassen produceert. MAAR, zoals bij elke menselijke activiteit wordt ook hier afval geproduceerd en DIT afval is RADIOAKTIEF en dus gevaarlijk industrieel afval waar WIJ ONZE NAKOMELINGEN VOOR HONDERDEN JAREN MEE OPZADELEN. Momenteel liggen alle soorten radioactief afval opgeslagen in speciaal daartoe ontworpen infrastructures zoals containers en gebouwen. Die tijdelijke opslag is geen permanente oplossing.

Na een technische uiteenzetting beginnen we aan de rondleiding. Buiten wacht een tweede gids. Dat nucleaire veiligheid allerhande technische en organisatorische maatregelen vergt, zullen we vandaag geweten hebben! We worden uitgedost met veiligheidshelm, veiligheidsbril en oordopjes (als zouden die eventuele straling tegenhouden) We krijgen ook luisterapparatuur. We leveren onze identiteitskaart in in ruil voor een badge met ‘barcode’ en passeren de eerste controle, te vergelijken met de veiligheidscontrole op een vlieghaven. We staan nu tussen de gebouwen van Doel 1, Doel 2, Doel 3 en Doel 4. We komen voorbij de koeltorens en Hugo vertelt ons dat de “Onze-Lieve-Vrouwetoren” er zowel horizontaal als vertikaal in past...reuzegroot dus. Voordat we een echte ‘eenheid’ binnengaan, passeren we nog allerhande draaihekjes en ‘sluisjes’, gebruik makend van onze elektronische pasjes. Het is er akelig leeg en onvoorstelbaar netjes in die gebouwen. We zien geen mensen, we hebben alleen menselijk contact

via onze koptelefoon langswaar we uitleg en strenge instructies krijgen van den Hugo. Het is of we ons in een of andere horrorfilm bewegen maar this is real! In de machinekamer lopen allerhande dikke buizen kris-kras door elkaar. Onze gids gebruikt heel wat scheikundetermen en moeilijke woorden als reactor-kern, drukregel-vat, stoomgenerator, turbines ...om ons uit te leggen hoe er uit Uranium uiteindelijk electriciteit gemaakt wordt. Deze stroom kunnen wij gebruiken in onze huizen om bijvoorbeeld licht te maken. Wie wil weten hoe een kerncentrale werkt kan alles lezen in [PDF]-formaat. Het volstaat in google de volgende trefwoorden in te typen: ‘electrabel kerncentrales solide en veilig’ Spijtig hebben we geen kijkje kunnen nemen bij de videobeelden van het slechtvalknest op een van de koeltorens: de camera is niet aangesloten. Bij een drankje in de cafetaria nemen we afscheid van onze gidsen en bedanken hen voor de heel deskundige uitleg. Enigszins gerustgesteld keren we huiswaarts. We zijn vandaag getuigen geweest van de meest gecontroleerde menselijke activiteiten ter wereld.

Bedankt Ria voor het organiseren van deze heel leerrijke uitstap.

Info gids Saeftinghe:
www.vrssaeftinghe.be
walter.vankerkhoven@telenet.be

Interessant om weten: je kan een fietstocht maken vertrekkend aan de kerncentrale in Doel. Je kan er fietsen lenen. Info over deze Eco-Route op het nummer 03-202 20 50

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Zo. 30 ma Natuurwandeling op het Kiel
Zo. 13 apr Natuurwandeling op het Kiel
Wo. 16 apr Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo. 20 apr **Bezoek aan energiesparende nieuwbouw**
Zo. 20 apr Natuurwandeling in de Hobokense Polder:
Thema: klimaatopwarming
Zo. 4 mei Vroegochtendwandeling in Polder met
aansluitend **openluchtontbijt**
Do. 8 mei Nachtegalenwandeling in de Polder
Ma. 12 mei **Hagelandse natuur op zijn best: Dumbergbroek en Vorsdonkbos**
Zo. 18 mei Lentewandeling in de Hobokense Polder
Wo. 21 mei Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo. 1 juni Vroegochtendwandeling in Het Broek in
Blaasveld met aansluitend **ontbijt in het Fonteintje**
Vr. 6 juni Natuur in de schemering in de Polder
Zo. 8 juni **Daguitstap in het Schoonselhof**
Zo. 15 juni Natuurwandeling in de Hobokense Polder
Wo. 18 juni Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo. 29 juni **Vlinder-sprookjes-wandeldag: H. Polder**

Cursus Stadsvogels:

Wat vliegt en broedt er op het Kiel? - wo. 16 april

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 juli 2008 - dienen bij de redactie te
zijn op **31 mei 2008**
(zie colofon, blz. 2)

www.hobokensepolder.be

Met medewerking van het district Hoboken

AFZENDER en VU
Luk Smets
J.F.Kennedylaan 22
2630 Aartselaar
Afgiftekantoor 2660 Hoboken 1